

ЕТИКА И МЕДИЙНА РЕГУЛАЦИЯ**д-р Мария Манева***Бургаски свободен университет***ETHICS AND MEDIA REGULATION****Maria Maneva***Burgas Free University*

РЕЗЮМЕ: В статията се обръща внимание на професионалните роли на журналиста. Денис Маккуейл разглежда всяка от тях в четири аспекта, наречени алтернативни ролеви ориентации.

Етичният кодекс на българските медии е изразител на професионалните стандарти в журналистиката. Разяснено е медийното регулиране в Европейската конвенция за защита на правата на човека и основните свободи, както и в Конституцията на Република България. Отделено е внимание на принципите, по които протича регулирането и контролът на електронните съобщения, извършвано от Комисията за регулиране на съобщенията (КРС). Споменават се важни клаузи от Закона за електронните съобщения (ЗЕС), Закона за радиото и телевизията (ЗРТ) и резолюция 1003 (1993) на Парламентарната асамблея на Съвета на Европа.

Ключови думи: *професионални роли, Етичен кодекс на българските медии, Закон за електронните съобщения, Комисия за регулиране на съобщенията, Закон за радиото и телевизията.*

ABSTRACT: The article draws attention to the professional roles of the journalist. Dennis Mcwell examine each of them in four aspects, known as alternative role orientations .

Code of Ethics of Bulgarian Media is an expression of professional standards in journalism. Media regulation is explained in the European Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms and the Constitution of the Republic of Bulgaria. Attention is paid to the principles on which flow regulation and monitoring of electronic communications made by the Commission for Communications Regulation (CRC). Reference is important clauses of the Electronic Communications Act (ECA), the Law on Radio and Television (RTA) and resolution 1003 (1993) of the Parliamentary Assembly of the Council of Europe.

Key words: *professional roles, Code of Ethics of Bulgarian Media, Law on Radio and Television, Commission for Communications Regulation, Electronic Communications Act*

Получателят на информацията прави селекция при избора на източник и съобщение. От журналиста зависи дали едно съобщение ще предизвика интерес.

При възприемане на съобщението активна роля играе личността на възприемащия, неговият опит и знания, потребности и интереси. Затова комуникаторът се ръководи не само от принципа «от факта», но и на принципа «от човека». Журналистът трябва да се съобразява с аудиторията, нейните очаквания, подготовка и психическа нагласа.

Разбирането на съобщението е обусловено от образователното и културното равнище на аудиторията. Талантът на комуникатора се крие в умението му ненатрапчиво, без дидактика да включи в диалога реципиента.

Всички етапи на комуникационния процес предявяват сериозни изисквания към отправителя на съобщението. На тези изисквания той отговаря, реализирайки своите професионални роли. Под роля се разбира функцията, нормативно одобрения начин на поведение, очакван от всекиго, който заема дадена позиция. Тези очаквания, според И.Кон, определят общите контури на социалната роля, не зависят от съзнанието и поведението на конкретния индивид; те му се дават като нещо външно, задължително. (Кон, 1968 : 10)

И. Магай отделя три етапа на професионалните роли на журналиста: ролево предписание, интернализирана роля, ролево поведение. В ролевите предписания намират израз интересите на собственика на медиата, редакционната организация. Социалните и професионални изисквания, установените права и задължения, морални и етични ограничители, които налагат на журналиста дадено поведение. Има принципи, норми, които влияят на резултата на журналистическите творения.

Всички предписания съдържат знания, ценности, идеални модели за действие. **Принципите** са най-широкообхватни, определят избора на основните цели на дейността и основни способности за реализацията ѝ. **Нормите**, като предписват образци и установяват съответния порядък, влияят върху качеството и крайния резултат на журналистическите усилия. Трети тип регулатори, отнасящи се до процесуалната страна на журналистическата дейност, са **правилата**.

В процеса на своята социализация човек овладява социалните роли.

Социализацията на журналиста е процес, в който се усвояват общо професионални и редакционни норми и ценности. Социалните роли се превръщат от външни предписания в личностна ценност.

Професията отразява текущия социален живот, отворена е към обществото.

Журналистът изпълнява множество роли. Журналистът изпитва «глад» за по-голяма изява. Журналистическите професионални роли се характеризират с динамика и имат личностен характер.

Денис Маккуейл разглежда всяка от професионалните роли на журналиста в четири аспекта, наречени алтернативни ролеви ориентации.

Насока на ориентацията	Критерии за успех
Общество	Социален статус – влияние върху обществото
Медиа – организация	Осъществяване целите на организацията – дължостен растеж и кариера
Занаят, професия	Професионално признание – вътрешна удовлетвореност
Публика	Популярност, обществено признание

Според Маккуейл изборът на професионални роли се движи между следните крайни положения:

Активна	Пасивна
Активна роля на участник в социалния и политическия живот	Неутрална позиция без лично присъствие, пасивен информатор.
Изява на творческите възможности, полемизиране	Рутинен отговор на нуждите на организацията, така, както са формулирани от ръководството
Силно въздействие върху аудиторията, отговор на обществените потребности	Задоволяване на добре познати нужди с добре познат продукт

Журналистиката е предпочитана професия, защото дава възможност за творческа изява на личността; професията е привлекателна, конкретната работна същност, поради възможността за широко общуване; публичност на личностния успех; професионален и дължостен статус на журналиста; заплащането на труда; разнообразието на професионалните роли; свободната и творческа атмосфера в редакцията.

Съществува външна мотивация – когато творческата дейност се мотивира от стремеж към определен статус, по-високо благосъстояние и т.н. Дейността е средство за постигане на други цели.

При вътрешната мотивация творческата дейност е цел, тъй като носи удовлетворение, в нея личността вижда смисъла на своето съществуване. За да реализира успешно професионалните си роли, журналистът трябва да усъвършенства структурата на своя ролеви комплекс, професионалните си роли.

Журналистът е включен и в други обществени отношения, той е част от обществото, ползва неговите знания, опит, материална и духовна култура.

Има социални институции, които са заинтересовани – и не безкористно – да влияят върху изявите на журналистите, върху функционирането на медиите. За да «продадат» стока или идея, депутат или президент. Дори в страни с развита демокрация, където законите гарантират свободата на словото, тези институции разполагат с богат арсенал от средства да въздействат върху журналистиката.

Етичният кодекс на българските меди е изразител на професионалните стандарти в журналистиката. Според него всеки има право на свобода на изразяване и достъп до информация. Медиите имат право да работят без цензура. Те трябва да предоставят достоверна информация на обществото. Точността е важен нейн признак. Част от кодекса звучи така: «Ще предоставяме на обществото точна и проверена информация и няма преднамерено да скриваме и изопачаваме факти... Няма да подвеждаме обществото и ясно ще посочваме къде са използвани манипулирани текстове, документи, образи и звуци.»

Според етичния кодекс медиите няма да използват заплахи, принуда и тормоз за събиране на информация. Ще уважават неприкосновеността на личния живот. Ще избягват публикуването на снимки и записи, направени извън обществените места, ако засегнатите лица не са съгласни. «... няма да публикуваме материали, подбуждащи или насърчаващи омраза, насилие и всякаква форма на дискриминация.»

Като професионален стандарт е откrojена редакционната независимост: «3.1. Няма да се поддаваме на политически или икономически натиск или влияние. 3.2. Ясно ще разграничаваме вземането на редакционни решения от търговската политика на медията...3.4. Ние не приемаме каквито и да било лични, политически или финансови стимули, които могат да повлияят на нашата способност да предоставяме на обществото точна информация. 3.6. Няма да отразяваме събития или теми, в които има пряк личен интерес, или ще посочим личните си интереси, когато това има отношение към материала. 3.8. Ние няма да плащаме на източници за информация, но където се наложи плащане, за да се получи информация, която обществото има право да знае, ние ясно ще посочим, че е било платено за нея.»

По отношение на взаимоотношенията в медиите и между медиите по важните точки са следните: «4.2. Ние вярваме, че обществото има право да знае кой притежава и контролира медиите. 4.3. Ние смятаме за неприемливи всички форми на плагиатство. 4.4. Ние уважаваме авторското право.»

Важно е да се отбележи, че в Кодекса се прави разлика, че «информацията в обществен интерес не бива да се обърква с информацията, която е интересна на обществото. 5.3. Една публикация е в обществен интерес, само когато: е в защита на здравето, безопасността и сигурността; съдейства за предотвратяване и разкриване на тежки престъпления и злоупотреба с власт; предпазва обществото от опасността да бъде сериозно заблуждавано».

По отношение на медийното регулиране могат да се изведат следните правила. „Под **медийно регулиране** разбираме система от стандарти и правила за дейност на средствата за масова информация, установени с нормативни актове (вътрешни и международни), както и процедурата по надзор за спазването им“.

(Градинаров, 2010 : 31)

В Северна Америка свободата на словото се възприема като форма на съпротива срещу деспотизма. Свободата на словото и недопустимостта на цензура са гарантирани и в европейските конституции. Европейската конвенция за защита

на правата на човека и основните свободи в своя чл. 10, ал. 1 предвижда: „Всеки има право на свобода на изразяването на мнения. Това право включва свободата да отстоява своето мнение, да получава и да разпространява информация и идеи без намеса на държавните власти и независимо от границите.

Чл. 10, ал. 2 на Конвенцията гласи, че „упражняването на тези свободи е съпроводено със задължения и отговорности”, така че то „може да бъде обусловено от процедури, условия, ограничения иди санкции, които са предвидени от закона и са необходими в едно демократично общество в интерес на националната и обществената сигурност, териториалната цялост, за предотвратяването на безредици или на престъпления, за защитата на здравето и морала, както и на репутацията или на правата на другите, за предотвратяване на изтичането на секретна информация или за поддържане на авторитета и безпристрастността на правосъдието.”

Чл. 40 и чл.41 от Конституцията на Република България регламентират дейността на медиите: „Чл. 40.

(1) Печатът и другите средства за масова информация са свободни и не подлежат на цензура.

(2) Спирането и конфискацията на печатно издание или на друг носител на информация се допускат само въз основа на акт на съдебната власт, когато се накарняват добрите нрави или се съдържат призови за насилствена промяна на конституционно установения ред, за извършване на престъпление или за насилие над личността. Ако в срок от 24 часа не последва конфискация, спирането преустановява действието си.

Чл. 41.

(1) Всеки има право да търси, получава и разпространява информация. Осъществяването на това право не може да бъде насочено срещу правата и доброто име на другите граждани, както и срещу националната сигурност, общественения ред, народното здраве и морала.

(2) Гражданите имат право на информация от държавен орган или учреждение по въпроси, които представляват за тях законен интерес, ако информацията не е държавна или друга защитена от закона тайна или не засяга чужди права”.

Чл.2 от Конвенцията за защита правата на човека и основните свободи гарантира правото на живот, а чл.5 – правото на свобода и сигурност. Чл.8 предвижда право на зачитане на личния и семейния живот: «1. Всеки има право на неприкосновеност на личния и семейния си живот, на жилището и на тайната на кореспонденцията”. Чл.9 предвижда Свобода на мисълта, съвестта и религията. Чл. 10 гарантира Свободата на изразяване на мнение: „1. Всеки има право на свобода на изразяването на мнения. Това право включва свободата на всеки да отстоява своето мнение, да получава и да разпространява информация и идеи без намеса на държавните власти и независимо от държавните граници. Този член не забранява държавите да подлагат на разрешителен режим радиокомпаниите, телевизионните компании и производителите на кинематографична продукция.

2. Упражняването на тези свободи, доколкото е съпроводено със задължения и отговорности, може да бъде обусловено от процедури, условия, ограничения или санкции, които са предвидени от закона и са необходими в едно демократично общество в интерес на националната и обществената сигурност и на териториалната цялост, за предотвратяването на безредици или престъпления, за защитата на здравето и морала, както и на репутацията или правата на другите, за предотвратяване разкриването на информация, получена доверително, или за гарантиране авторитета и безпристрастността на правосъдието”.

Чл. 14 забранява дискриминацията: «Упражняването на правата и свободите, изложени в тази Конвенция, следва да бъде осигурено без всякаква дискриминация, основана на пол, раса, цвят на кожата, език, религия, политически и други убеждения, национален или социален произход, принадлежност към национално малцинство, имущество, рождение или друг някакъв признак.”

Свободата на медиите и медийната регулация са два принципа, които си противостоят. Свободата на словото съдържа възможности за злоупотреба с медийното влияние върху обществото. Пренареждането на новинарския „дневен ред” върху ориентираната към сензационност селекция деформира информацията. Залитането към сензационност и скандал нарушава социални и етични стандарти.

Регулирането и контролът на електронните съобщения се извършват от Комисията за регулиране на съобщенията (КРС).

Комисията се състои от петима членове, включително председател и заместник-председател. Един от най-важните критерии е членовете на комисията да са с професионална квалификация в сферата на съобщенията, информационните технологии, медиите, икономиката или правото.

Целите на Закона за електронните съобщения са „да се създават необходимите условия за развитие на конкуренцията при осъществяване на електронни съобщения”. Да се насърчава изграждането и развитието на общоевропейски мрежи, оперативната съвместимост на общоевропейските услуги. Да защитава личните данни и неприкосновеността в областта на електронните съобщения.

Държавното управление на електронните съобщения се осъществява от Министерския съвет, от Съвета по националния радиочестотен спектър и от министъра на транспорта, информационните технологии и съобщенията. Съветът по националния радиочестотен спектър към Министерския съвет, изготвя държавна политика по планиране и разпределение на радиочестотния спектър. Съветът изготвя проект на Национален план за разпределение на радиочестотния спектър. Той решава въпроси, свързани с електромагнитната съвместимост. Министърът на транспорта, информационните технологии и съобщенията е специализиран орган на изпълнителната власт, който провежда държавната политика в областта на електронните съобщения и в областта на информационното общество. Чл.17, т.2 от ЗЕС гласи: „Министърът на транспорта, информационните технологии и съобщенията осигурява надеждно функциониране, сигурност, независимост и защита на електронните съобщителни мрежи за пренос на

класифицирана информация за нуждите на държавното управление във връзка с националната сигурност при спазване изискванията на Закона за защита на класифицираната информация.”

Глава четвърта от ЗЕС се занимава с регулиране на електронните съобщения. Функциите по регулиране и контрол при осъществяването на електронните съобщения се извършват от Комисията за регулиране на съобщенията. Комисията изпълнява законовите, подзаконовите нормативни актове и общите административни актове в областта на електронните съобщения, политиката в електронните съобщения, политиката по планиране и разпределение на радиочестотния спектър и политиката по пощенските услуги. Комисията регулира и контролира осъществяването на електронните съобщения. Някои от по-важните правомощия на Комисията са: да определя съответните пазари на електронни съобщителни мрежи и/или услуги; да проучва, анализира и изготвя оценка относно нивото на конкуренция на съответните пазари на електронни съобщителни мрежи и/или услуги; да определя предприятия, които имат значително въздействие върху съответния пазар. Комисията насърчава развитието на конкуренцията при предоставяне на електронни съобщителни мрежи и услуги.

Раздел шести от Закона регламентира взаимодействието със Съвета за електронни медии в областта на цифровото радиоразпръскване. Комисията взаимодейства със Съвета за електронни медии по реда на този закон и на Закона за радиото и телевизията. Радио- и телевизионен оператор не може да получи разрешение от комисията за ползване на индивидуално определен ограничен ресурс – радиочестотен спектър, за осъществяване на електронни съобщения чрез електронни съобщителни мрежи за наземно цифрово радиоразпръскване.

Управлението и ефективното ползване на радиочестотния спектър се осъществява с оглед защита на обществения интерес, безопасността и здравето на гражданите, свободата на словото, културните, научните, социалните и техническите аспекти на политиката на Европейския съюз, както и интересите на ползвателите на радиочестотния спектър.

Съветът за електронни медии е независим специализиран орган, който регулира медийните услуги в случаите и по реда, предвиден в Закона за радиото и телевизията. Състои се от петима членове, от които трима се избират от Народното събрание, а двама се назначават от Президента на републиката.

Правомощията на СЕМ са регламентирани в чл. 32 и чл. 33 от Закона за радиото и телевизията. Те включват избор на генералните директори на БНР и БНТ; утвърждава членовете на управителните съвети на БНР и БНТ; взема решения за издаване и прекратяване на лицензия за радио- и телевизионна дейност за създаване на програми; издава индивидуална лицензия за радио- и телевизионна дейност; води публични регистри на радио- и телевизионни програми, които се разпространяват чрез кабелни електронни съобщителни мрежи, сателит и електронни съобщителни мрежи за наземно цифрово радиоразпръскване, както и на радио- и телевизионни програми, които се разпространяват чрез налични и/или "нови електронни съобщителни мрежи за наземно аналогово радиоразпръскване,

на медийните услуги по заявка и на предприятията, които разпространяват български и чуждестранни програми.

Законите, които регулират електронните и печатни медии, както и органът, който следи изпълнението на тези закони е Националният съвет за журналистическа етика.

Медиите се регулират от държавните институции. Те изпълняват регулаторна функция от името на обществото. В сферата на радиото и телевизията паралелно с интересите на обществото държавните институции обслужват и интересите на властта.

Формата за контрол на обществото на медиите е саморегулацията. Обществото има интерес да получава точна и пълна информация, а медиите имат нужда от неговото доверие, което е основният им капитал на пазара. Съветът на Европа провъзгласи, че информацията не принадлежи нито на журналистите и собствениците на медии, нито на държавата и нейните власти. Информацията не е стока и няма цена, защото произтича от и е предназначена за обществото. Авторското право отсъства от журналистическата информация. Чл.4 от Закона за авторско право и сродните му права изключва от обектите на авторското право „новини, факти, сведения, данни“.

Обществото защитава свободата на словото, защото така защитава своето право да знае какво става в него. За да получава обществото информацията в обективен вид, то има нужда от вътрешен контрол – над първоизточниците и над преносителите. ХОРАТА ПЛАЩАТ ЗА ОНОВА, ОТ КОЕТО ИМАТ НУЖДА – за сериозна информация и за развлечение. Чрез пазара информацията получава обществена оценка за годност.

Според статията на Светослав Терзиев: „Журналистиката в България узря за саморегулация“ ролята на журналистиката е като нервна система, която улавя и пренася сигналите, прави ги разбираеми за обществото.

Според Съвета на Европа информацията не е стока, а е основно човешко право.

При силна намеса на властта правото на информация се ограничава поради стремежа на управленските структури да филтрират информационния поток според по-тесни интереси. При господство на пазара се създава опасност от концентрация на медиите в ръцете на най-богатите, което също означава ограничаване на свободата на информацията. Обществото няма интерес нито от държавен, нито от пазарен монополизъм над информацията.

Най-важният капитал за съществуването на медиите не са парите, а доверието на аудиторията. Ако човек смята информацията за достоверна, тя му служи за ориентация в обществото. Липсата на доверие изпразва информацията от смисъл. Конкуренцията на пазара налага взаимен контрол между медиите. Професионалните кодекси имат отношение повече към етиката, отколкото към правото и затова санкцията в тях удря по доброто име и честта на журналиста. Най-важният личен капитал на журналистите е професионалният авторитет, а поставянето му под съмнение означава заплаха за кариерата.

Участието на държавата, според Терзиев, в регулирането на медийния пазар е полезно, доколкото установява равновесие между конкуриращи се човешки права и доколкото съчетава разнопосочни обществени интереси (право на информация, защита на личния живот, опазване на държавната тайна и пр.)

В сферата на информацията медиите претендират за саморегулация и отхвърлят намесата на държавата.

Форми на междумедийен контрол са съветите по печата и медийните съвети – 1916г. в Швеция. През 1913 г. в САЩ Джоузеф Пулицър основава Бюро за акуратност и честност, което следи оплакванията от неговия нюйоркски вестник „Уърълд“.

В Швеция тази форма на самодисциплина се съчетава с институцията на омбудсмана. Британският съвет по печата също има контролни функции. Във Франция е в действие Хартата на журналиста от 1918г. В САЩ през 70-те години е създаден Национален информационен съвет. В Белгия има съвет за дисциплина и арбитраж на печата. В Япония такава функция изпълнява Асоциацията на издателите и редакторите на вестници. Общата слабост на съветите е, че нямат пълномощия да налагат решения. Санкцията е да публикуват в професионални издания позицията си за поведението на журналисти или редакции. Съветите отказват да правят постоянен мониторинг и действат при оплаквания от медиите. Обяснението е – липса на средства.

Парламентарната асамблея на Съвета на Европа отправя следните препоръки в резолюция 1003 (1993): „Чл.36. Медиите трябва да се ангажират да се подчиняват на строги етични принципи, гарантиращи свобода на изразяване и основното човешко право на гражданите да получават точни информации и честни мнения.

Чл. 37. За спазването на тези принципи трябва да се създадат органи или механизми за самоконтрол, съставени от редактори, журналисти, организации на потребителите, представители на университетските и съдебните среди, които да се произнасят за етиката в журналистиката, а медиите да поемат задължението да публикуват техните решения. Това ще помогне на гражданина, който има право на информация, да подложи на критична оценка работата на журналиста и да реши доколко тя заслужава доверие.“

Етичният кодекс на българските медии е знак за качество на медиите, които са го приели (според Терзиев). Засилва влиянието на медиите в обществото, защото ги сплотява в гилдия за колективни действия спрямо останалите институции. Макар и да няма сила на юридически документ, етичният кодекс се превръща във фактор за защита на журналистите при съдебно преследване, защото практиката в света и в България показва, че съдилищата се съобразяват с факта дали журналистите се придържат към принципи за добро професионално поведение и дали при публикацииите си са действали добросъвестно. Журналистите могат да получат професионална защита в редакциите си, защото работодателите не бива да ги подлагат на санкции, ако спазват кодекса. Кодексът може да бъде допълнителен гарант на човешкото право на информация.

Сформирането и развитието на радио- и телевизионната среда след 89-та година маркира следните тенденции според Лилия Райчева: в правно отношение: след продължително състояние на дерегулация, която не е благоприятна за радио и телевизионната дейност, са приети основните закони, регламентиращи дейностите в областта на далекосъобщенията (Закон за далекосъобщения) и на създаването на радио- и телевизионни програми (Закон за радио и телевизия), като се синхронизират с европейското медийно законодателство (Европейска конвенция за трансгранична телевизия). Динамиката на сектора предопределя нуждата от по-съвършена законова основа за регулирането му, отчитайки съвременните технологични, икономически, професионални и социални тенденции в интерес на българските граждани.

В регулаторно отношение са създадени основните регулаторни органи в областта на далекосъобщенията (Държавна комисия за далекосъобщения, наследена от Комисия за регулиране на съобщенията) и на създаването на радио и телевизионни програми (Съвет за електронни медии). Според Райчева са необходими по-ясни законови гаранции и механизми за съблюдаване независимостта на регулаторите. Един конвергентен регулатор би откликнал по-адекватно на потребностите на сектора.

По отношение на саморегулацията са сформирани професионални сдружения на радио и телевизионните оператори и организации от неправителствения сектор, занимаващи се с различни медийни аспекти. Необходимо е (според Райчева) активизиране на тяхната дейност за по-ефективни резултати в областта на саморегулацията и в отстояване на професионалните стандарти.

В своята книга «Журналистическа етика» Джон Мерил различава лична и индивидуална етика. Той я разбира като развитие на личността, самодисциплина и изкачване на по-високи нравствени нива. «Правилните действия» се основават на лични ценности. Личната етика се свежда до самоуважението. Философът Дейвид Хюм (1711-1776) разглежда самоуважението като «върховното отношение» за лицето, което се опитва да живее нравствено.

Етиката на индивида е етика на самоопределящо доброволно поведение; то е свързано с налагането на закони на самия себе си и със себеусъвършенстването. Етиката на индивида поставя товара на отговорността върху личността – не върху общността, обществото или другите. Тази позиция е свързана с екзистенциализма, където над всичко е личното себеформиране, обслужва се свободата на индивидуалното действие и се изисква индивидуална отговорност.

Според Стивън Холмс либералът поставя развитието на нравствените принципи в ръцете на индивида. Той включва загриженост за другите като индивиди, а не като членове на общност.

В книгата си Мерил отделя внимание на персоналистичната етика. Подтеориите на етичния персонализъм са субективни и нерационални. Те включват интуитивни, духовни или емоционални действия, опиращи се върху вид чувства от трансцендентално естество. Етичните действия, пеонизтичащи от тези лични

прозрения, са свързани със съвестта. Отговорите на етичните въпроси дава вътрешния глас, който няма връзка с рационализма.

Според Джон Стюарт Мил доброто на всеки човек е щастие за този човек (индивидуалистична позиция), а всеобщото щастие се движи от индивидуалното добро към цялото общество. Това твърдение е основа на днешната социална етика. Мил учи съвременния журналист на следното: трябва да се вземат под внимание щастието, добруването и благосъстоянието на другите; свободата води до всеобщо добруване, като предлага повече пътища за действие; знанието е винаги непълно и за да го постигнеш, е нужно постоянно усилие; за да постигнеш човешкият потенциал, е необходима свободата да избираш и да изразяваш мнения.

Проявление на персоналистичната етика е съвестта и чувството за морал.

Литература:

1. *Bulgarskata jurnalistika 160 godini: minaloo – nastoiashte – perspektivi*. UI «Sv. Kliment Okhridski», S., 2006; s. 70-80; 91-93; 134-146.
2. Gradinarov, B. (2010), *Mediino pravo* Faber. Sofia, s. 31-52.
3. *Etichen kodeks na bulgarskite medii*. BBC world service trust.
4. *Zakon za elektronnite suobshteiya*.
<http://www.lex.bg/bg/laws/ldoc/2135553187>
5. Kon, I. (1968) *Sotshiologiya na lichnostta*. Sofia, s. 10.
6. *Konventshiya za zachtita pravata na choveka i osnovnite svobodi*
http://www.echr.coe.int/NR/rdonlyres/F84D2B7F-0F2E-403B-892F-8CA51C30A8B3/0/BUL_CONV.pdf
7. *Konstitutshiya na Republika Bulgariya*. <http://www.parliament.bg/bg/const>
8. Meril, Dzh. (2007) *Zhurnalisticheska etika*. Sofia, s. 69-72; 104-112.
9. Simeonov, V. (1999) *Zhurnalistikata*. Sofia, s. 90-100.
10. Mc Quail, D. (1984) *Mass Communication Thiory*, Longman, London.